

Je v Nórsku riešením premiestnenie pôdy tam, kde sa poľnohospodárska pôda použije na stavebné účely?

S pribúdajúcim počtom obyvateľov Európy sa vyvíja tomu zodpovedajúci tlak na politikov a legislatívne orgány, aby opätovne prerozdělili poľnohospodársku pôdu za účelom uvoľnenia miesta pre nové domy, cesty, letiská a nákupné strediská. Ako by mali politici postupovať? Dá sa pôda vyťažiť a premiestniť za účelom vytvorenia nových polí s porovnateľnou kvalitou? A kto by mal znášať náklady?

Autor: Adam O'Toole, (NIBIO, EJP-Soil Norway)

Preklad: Beata Houšková, (NPPC – VÚPOP)

Foto: Oskar Puschmann, NIBIO

Ak žijete v európskej krajine, ktorá má veľkú rozlohu, nemusíte si všimnúť pomalé vysychanie a prerozdeľovanie poľnohospodárskej pôdy, ale v krajinách, kde je poľnohospodárskej pôdy nedostatok, je problém viditeľnejší. Jedným z takýchto prípadov je Nórsko, kde orné pôdy zaberajú iba 3% rozlohy krajiny čo je možno najnižšie zastúpenie v celej Európe. Pre porovnanie, Nemecko a Francúzsko majú 33% krajiny využitej ako orná pôda a Taliansko 22%. Kvôli nedostatku vysoko kvalitnej poľnohospodárskej pôdy na rovine sa v Nórsku presadzuje myšlienka premiestnenia vrchnej vrstvy pôdy z lokalít pod výstavbou a založenie nových poľnohospodárskych polí tam, kde je pôda plytká alebo bola predtým zalesnená či málo produktívna - ale to nie je bez polemiky. Minulý rok sa IKEA vzdala po trojročnom boji o možnosť postaviť nový sklad na kvalitnom poľnohospodárskom pozemku susediacom s diaľnicou proti nórskej únii poľnohospodárov a nórskej aliancii na ochranu pôdy. A to aj napriek tomu, že dostali „zelenú“ od miestnych politikov, ktorí vítali nové obchodné možnosti a príležitosti na vytváranie pracovných miest. Predchádzajúce projekty premiestnenia pôdy z 80. rokov, keď bola strmá svahovitá pôda mierne vyrovnaná a stala sa obrábatelňou, ukázali, že po niekoľkých desaťročiach je možné dosiahnuť vyhovujúcu pôdnu štruktúru a výšku úrod na premiestnenej pôde. Dobré výsledky však závisia od toho či sú pracovníci, ktorí realizujú tieto zemné práce vyškolení a kvalifikovaní v tom, ako správne odstraňovať pôdne horizonty, skladovať ich a ukladať ich späť čo najšetrnejším spôsobom. Je veľký rozdiel medzi premiestňovaním pôdy na vybudovanie cesty a premiestňovaním pôdy za účelom vytvorenia pôdy na pestovanie rastlín na poľnohospodárske účely. Napriek niektorým dobrým príkladom je v poľnohospodárskej komunite stále veľká skepsa, pokiaľ ide o výhody plynúce z premiestňovania pôdy, a niektorí sa dokonca obávajú, že táto možnosť bude použitá iba ako argument pre umožnenie využívania poľnohospodárskych oblastí developermi vo zvýšenom meradle.

Politická dilema – môže sa developerom dovoliť stavať na poľnohospodárskej pôde s najvyššou kvalitou?

Nedávno dvaja nórski miestni politici, Simon Nordanger zo strany Centre a nezávislý Herman Ekle Lund, v úvodníku pre národné poľnohospodárske noviny „Nationen“ vysvetlili ťažké rozhodnutie, s ktorým sa stretli pri rozhodovaní, či povoliť developerovi postaviť novú bytovú výstavbu na kvalitnom poľnohospodárskom pozemku.

Z hľadiska ochrany pôdy boli povinnosti pre developera už od začiatku dané striktné. V prípade, že by dostali súhlas, boli povinní vytvoriť dvojnásobok výmery poľnohospodárskej pôdy, ktorú by na svoje zámery zabrali. Napriek tomu boli politici stále na pochybách. Bol by výnosový potenciál a kvalita pôdy novovytvorených polí niekedy rovnaká ako na pôvodnej ploche?

Foto: Oskar Puschmann, NIBIO

S cieľom „vylepšiť dohodu“ vývojári rozšírili svoju ponuku a zaviazali sa nielen k vytvoreniu dvojnásobného množstva rozlohy poľnohospodárskej pôdy v porovnaní s tou, ktorú zastavajú, ale aj k podstatnému zlepšeniu kvality a štruktúry novej pôdy. Ich návrhy na dosiahnutie tohoto cieľa zahŕňali:

- Implementácia agronomických techník „najlepších postupov – best practice“.
- Výsadba krycích plodín spolu s hlavnými plodinami, s cieľom vytvárať pôdny uhlík a zlepšovať štruktúru pôdy

- Aplikácia biocharu, maštalného hnoja a kompostu na zlepšenie pôdy a na zachytávanie pôdneho uhlíka.

Týmto sa zameriali na to, aby novovytvorená pôdna plocha bola čistým zachytávačom atmosférického CO₂.

Precedens pre nórske najlepšie postupy v oblasti udržateľného obhospodarovania pôdy?

Aj keď politici uznali, že rozšírenú ponuku je možné chápať ako formu „green washing“ (*rozširovanie nepravdivých informácií s cieľom vytvoriť u verejnosti obraz ekologicky zodpovednej firmy, pozn. prekladateľa*), rozhodli sa prijať takto rozšírenú ponuku a schváliť výstavbu. V úvodníku vysvetlili svoje zdôvodnenie, že dúfajú v to, ako tento príklad môže vytvoriť precedens pre ďalší vývoj v Nórsku, kde bude možné do dohody o výstavbe zahrnúť best practice – metódu najlepších postupov týkajúcu sa trvalo udržateľného hospodárenia s pôdou. Dúfajú tiež, že developeri sa môžu stať novým zdrojom financovania metód zúrodňovania pôdy a znižovania emisií CO₂ v poľnohospodárstve.

Foto: Oskar Puschmann, NIBIO